

FÓIA ENCICLOPEDICĂ LITERARĂ, APARE IN FIECARE LUNĂ DE DOUĘ-ORI

Prețul abonamentului :

Pentru Austro-Ungaria 6 corone
Pentru România și străinătate 8 franci

Inserare 1 cm. □ o dată 2 fil. de douę-ori 3 fil.

PROPRIETAR ȘI EDITOR :

GEORGIU M. UNGUREAN

REDACTOR RESPONSABIL :

S. P. SIMONU.

Tot ce privesce fóia sunt a se trimite la

Redacția și Administrația „Rev. Ilustrată“

Bistrița, strada Lemnelor 44.

Creștinism și Românism.

— Din Istoria civilizațiunii poporului român. —

(Urmare.)

Creștinismul și Românismul națiunii române dela Istru și Carpați, nu a fost singur în elementul său; — el a fost în societate și atingere mediată și imediata cu alte elemente religioase și mediate apoi prin acestea, cu elemente naționale și de rasă diverse: Creștinismul și Românismul națiunii daco-române dela Istru și Carpați — mai cu sămăd, după trecerea și apunerea órdelor barbare și în timpul din urmă a *Evului de mijloc* vine în societate și în atingere cu de o parte: *Grecismul și Slavismul*, ér de altă parte cu *Catolicismul, Calvinismul sau protestantismul* din Ardeal și Ungaria.

Creștinismul și Românismul poporului nostru, pre aceleai puri trăia între două mari elemente, — unul în *răsărit* și unul în *apus!*... Durere, că fiind religiōnal minte, Românul, legat răsăritului, nu puțină daună a avut în Românismul său, în aventarea la o stare mai bună de cultură și civilizație. Si érăși, dacă vrem se fim fideli scriitorilor unei istorie pragmatice, trebuie se ne întrebăm, dacă fiind Românul legat, *religiōnal minte apusului*, ar fi avut mare tolos și avantajuri cu privire la Românismul său și la aventarea sa, pre o trăptă de cultură în aceasta patria alătura cu alianța „*Trio Naționalum*.“ E acesta o întrebare deschisă, fie-care pote se respondă. Cea ce însă e secur și scim cu toții este, că Românismul legat răsăritului prin religiune, a decădut forțe tare, chiar în timpul mai dincouce, chiar în vremea, când începea a se ivi Aurora dimineții de desceptare din somnul cel de-morte, pentru toate popoarele Europei. Dacă, n'ar fi fost, poveste, de Românismul din Ardeal, și nu ar fi trăit acest Românism, ca se fie un Apostol pentru Românul *grecit și slăvit*, atunci România de astăzi cu 50 de ani ar fi mai indărăpt.

Dar se mergem în ordine!

Da odată cu trecerea Transilvaniei la casa habsburgică prin depărtarea lui M. Apafi II. la Viena, atât în provinția religionară cât și politică a început a se ivi un curinte nou.

Acest curinte la a. 1848 apare pre față cu menirea scrisă pre frunte: *Jos cu feudalismul, jos cu sclavagiu consciinții!*... E bine, fructele libertății, carea a urmat feudalismului și jobăgiei le-am văzut — dar vedem și fructele *libertății consciinții*, carea a urmat sclavagiu. Cu adevărat vorbind, a fost prea matură și este și astăzi libertatea consciinții; ea a degenerat astăzi în: *Inter confessionalitate sau cu termin german „Confessionslos“* ca și libertatea prea mare în libertinism și liberalism francmaconic.

Pre timpul anterior, Unirei Românilor cu Roma, trei elemente, se luptau unul cu altul: *Turciū, Nemții și Unguriū*. Turciū sunt bătuți cu multe greutăți de către Nemții, — remân Unguriū și Nemții, — ci Unguriū se pun în aliantă cu Nemții, după ce aceștia iau scăpat din gura Turcuiului, și de poruncile Pașei de la Buda și de la Orade. Turciū în pacea de la *Carlorițiu* abdică de dreptul de protecție prește Ardeal. Cu această ocazie se denumi, și prima comisiune mică, pentru regularea confiniilor între Ardeal, Moldova și Muntenia. Revoluționariul Tökölyi, era la ordinea dilei. Cu mutarea cancelariei aulice transilvaniene în Viena, au căpătat și Români, ca *confesiune aci un secretar și un cancelist*. În Transilvania se începă acum așa numitul „*Guberniu*“.

Am făcut acesta ajeptare în istoria politică a Transilvaniei ca se pricepea pentru ce o mulțime de *Iesuți* se rentorse în acest interval de timp érăși în Transilvania, acum când ajunseră Nemții adecă catolicismul de asupra față cu protestantismul, deși mai înainte s'a enunțat prin *Diploma leopoldină* emanată în a. 1622, cu ocuparea Belgradului prin *Ludovic de Baden*, — în pt: 3. că în Ardeal nu este iertat se vină alte caste de călugări catolici — afară de cei, ce erau deja. Si acum acești călugări deprinși în politică, au și pretins ca artiști din *Compilate și*

Aprobate contra ordului iesuitic să se nulifice, deși Diploma Leopoldină în pt. 4 a confirmat Aprobatele și Compilatele?!

După devingerea lui Fr. Racoți prin gen. Rabutin și Br. Tige și prin urmare după ocuparea din nou a Ardealului, în a. 1709 Capitala țerei se mută din Alba-Iulia la Sibiu, unde gubernau generalii impărătesc. — Acestea premiindu-le, înțelegem prea ușor influența Iesușilor și a catolicilor în Ungaria și Transilvania. Las, că mai nainte, cu începerea reformației, și cu *Principiul reformat*, când religiunea calvină era predominantă, și „*Fő Vallás*” — catolicismul era în decădință, Iesușii au fost scoși din teră în mai multe rânduri! Preoții români erau datorii a solvi *Proprietarilor*, onorariul de *decimă* și erau invitați la unire cu calvinismul. Cei ce au trecut la Calvinism, se înțelege de sine, că au trecut la Maghiarism ca și cei ce au trecut la catolicism, cum a fost d. es. familia *Mailat* din satul *Comana*, districtul Făgărașului. După mărturia lui Gr. *Iosif Keményi* cea mai mare parte a *Magnatilor* țerei sunt de origine, română, ai căror strămoși au trecut la catolicism sau calvinism. —

Era un timp acuma când era o luptă mai mult de simțeminte religioase ca de simțeminte naționale, căci deși erau recunoscute numai 3 națiuni în Ardeal, totuși erau 4 religiuni, sau vorbind în termen *juridic civil*, cu „*drept de indigenat*” și cări erau *catholică, lutherană, calviniană și unitara*, de unde esclama chiar un Ungur și dice că, trei Națiuni: Unguri, Săcui și Sași și patru religiuni sunt cele șepte (7) păcate ale Transilvaniei!

Religiunea a cincea (5) era religiunea poporului român, adecă *greco-orientala* sau *orientala* — fără drept juridic de indigenat și numai tolerată.

In acăstă stare, sub atare zonă, în o așa lume era preacum, Creștinismul și Românismul Românilor. — Dar se nu vă trăea din vedere a nu face la acest loc și o întrebare, că adecă nu s-a interesat nimenea de Român acum, a-l căștiga pentru sine?... Nu s-a nisuit nicăi o *castă religioasă*, antagoniste între sine, ca se-șă mărescă numărul cu proseliți de la vre un neam de omene și cu noi cathecumeni — dicem *castă religioasă* și nu națională, pentru ce, sciții cu totii — căci era la ordină acum mai mult cultul ca săngele — cultul era națiunea. —

Cum am arătat, Germanii sau Casa austriacă era acum la putere, începând cu *Leopold* și când am dîs casa austriacă, — am dîs *catolicismul*, prin urmare catolicismul a și prins a politica cu orientalii — adecă cu Românii, pre cări îi vedea de o parte că au fost și sunt invitați de protestanți la o unire cu ei, ér pre de altă parte că sunt un popor delăsat în scirea lui D-deu, fără nicăi o emancipare politică, religioasă și culturală. Ei le diseră: „Veniți cu noi, la unire, vă vom da drepturi, vă vom da, *Diploma Leopoldină*, vă vom face omene între omene, cetăteni între cetăteni și nație între nații! Veniți cu noi la unire, că ne vom interesa de voi și nu vă vom lăsa perduți, vă vom face școli și biserici, vă vom face și eroi Institutuni de cultură și de creștere, că iacă *vouă răsăritul* nu vă face nimic, nu vă are gricea, nu se interesează de voi — ér voi sunteți lăsați de capul vostru, fără sciință, fără invetatură, fără școli și fără cultură!“

Ore drepte se fi fost acestea și pre acest timp așa se fi stat cu Creștinismul și Românismul unui popor dintre Tisa și Tulgheșiu?

Se vedem mai întâi, „ce putere” a fost acel *răsărit* față cu sine însuși său cum am dice „*în se*” et „*ex se*!” și — față de alții?

Mohamed II. luând Constantinopolul, intră în biserică S-tei Sofie cu calul călare, derimă *crucea* cea săntă de pre altar, și *Icona Preceștei (Hodegetria)* o derimă în bucați, simbolizând despăcarea Creștinismului, din cele patru părți ale lumii. Capul lui Constantin IX se trimite prin Asia de arătare, pre cum a făcut mai nainte *Murat*, tatăl său cu capul precipitatului rege unguresc, *Vladislau*, care a căzut în lupta săngerosă dela *Varna*. Istoricul susțin că la căderea funestă a Constantinopolului a contribuit mult și diferențele dogmatice între Greci și Latinii. „*De căt se fin una cu Latinii, mai bine ne îmbarcăm pentru haremurile sultanului!*...“ Strigau călugări și călugărițele grecesci. Din neunirea Creștinilor au căștigat păgânii. Se afirmă, că pontificile roman — ar fi chiar oferit ajutor Grecilor, cări se nu-l fi primit și că acest Pontifice de supărare cădu la pat, auind de căderea cetății, și nu s'a mai sculat. —

De aici încolo, vai și amar de sörtea Creștinilor orientali — și de puterea bisericei orientale. De la căderea Constantinopolului, nu era permis, să se ridice vreo biserică, fără a depune în mâna Sultanului o sumă mare de banii. Patriarchul ecomenic se confirmă prin sultanul, și acest Patriarch sta ca frunza pe apă. Ei, dar și aici la alegere de Patriarch da tonul punga cu galbini, turnați în sacul fără fund al *Marelui Vizir*.

E adevărat, că în timpurile mai tardive Rușii veniră în ajutor cu arma, în contra Turcilor, dar ei făceau același și din scop politic, cum a fost *Petru I* și *Catharina II* o femeie genială precum și principiul *Witgenstein* și *Pahlen*. Si ce folos au mai avut și Români din acăsta invașie musulmană? Au avut atâtă folos, că teră lor, satele și cetățile erau călcate de miș de ostași rusești, și devineau teatru de luptă — ma, au avut și acel folos, că cunoșcând Rușii teră românescă, li sau aprins pofta pentru denșa... ca Judeilor pentru Chanaan și ca lui Tuhutum pentru Ardeal. Si cu toate acestea, prin Ruși a căștigat România mult, dar numai în mod fatal și fără intenția lor.

Ba, încă Moldova și Muntenia deveniră sub Protectoratul Rusiei și a Inaltei Pórte; etc. etc. Școlele române erau controlate, să se vadă nu cumva în ele se propun idei anti rusești? — Persecuții de Boieri și Români — depunere de Episcopi capi, etc. depunere Metropolitului *Beniamin*. Întorcându-ne la Greci, — ei erau rei și perfidi față de elementul român gr.-oriental. Niciodată Grecii nu suferă școle românescă; metropolitul *V. Lupul* sufere găone numai și numai pentru zelul său de a răspândi lumina între Români. În revoluția de la 1848 chiar Patriarchul a destituit pre Metropolitul *Neofit*, pentru că a lăsat parte la aceea mișcare. În timpul ideii *pentru unirea Principatelor române*, Patriarchul Constantinopolitan amenință cu *anathema*, pre Episcopatul din România, în casă, când ar adera la unire? Dar ce a mai făcut apoi Patriarchul din Constantinopol cu *Cuza I*, Domnul Principatelor române, când s-au luat Mănăstirile terii din mâna călugărilor grecesci? Foc și pară! Si cine nu-și aduce aminte de luptă, ce a purtat Biserica din România în „*cestiunea mirului*“ acum numai de curând, la anul 1885?

Se mai pierdem vremea apoi, lăudând și constituționarea bisericii bizantine?

Se mai pierdem vremea apoi și cu descrierea de simoniști, jafuri, cărți de rugăciuni, pusă la omene pe pept când mureau; ori cu înpilări și depunerile de Episcopi români așa numai „*ad bene placitum*” pre și afuriseni din partea acestora asupră împăratilor?

„*Tantae molis erat romanam condere gentem!*“ Am putea să spui că pre atât de greu era să o conservă! Lăsând la o parte așezările lui „*Rad Tempea*“ în privința literaturii bisericești — de pre atunci — a poporului român, se cită pre *Papiu Ilarian*: „*Acăstă unire a Românilor de preste Dunăre cu Roma sub Ioanițiu*, — *Sincal ar fi dorit se fi ținut drept scut al naționalității Românilor contra Slavismului și mai cu séma a Grecismului*. A arăta la acest loc literatura grecă, ce a copleșit limba română în acele timpuri, ar însemna se compunem un studiu separat. Urmele acelei epoci funeste se văd și astăzi chiar până și în numele de botez — ori conume: *Papadopol*, *Calimach*, *Calistrat*, *Catargi*, *Dumitrachia* — *Mitrachi Conachi* (ospătar de la turcescul „*Konak*“). Ce e mai mult, întră atâtă, copleșir Grecii elementul român, în căt Români gr.-orientali chiar aci la noi, își respunde: *Eu sum Grec!* — Si erăști: „*La biserică la Greci* — deși ei sunt Români, nu Greci?...“

Se mai vorbim și de conservatismul poporului român, — ce și astăzi se observă — ca o suvenire tristă remasă, de la Grecii bizanți, cu cări a fost în conesiune confesională și mai este și astăzi? — — —

Grecii, de la *Ioanițiu* începând, pururea nisuită a atrage pre Români către Constantinopole, și ai face se gravitează către răsăritul grecesc, făcându-le Constantinopolul chiar punct de gravitație politică. Dar au greșit politică Grecii din *Fanar* căci debilă și fără reson politică e aceea, când un popor vrea se atragă pe altul prin forță și silă, desnaționalisarea și fanatism religios, cum făceau pravoslavnicii din *Tărigrad*. — În loc ca Constantinopolul se

¹ Vieta, operile și ideile lui G. Sincal. ed: București 1869. conf. Cron. lui G. Gabr. Sincal an. 869 et seqq.

fi seiu a căsiga inimile Românilor prin o *prudență diplomatică*, — el prin o politică meschină — mai mult înstrăinără pre Români, — și când „*Heteria*“ celor șepte Greci, conta pre ajutorul românesc, — Români le respunse: „*Alt scop aveam noi și alt scop aveți voi!*“ Grecii au contat pre ajutorul românesc, căci ei opinau că Români urgisese pre Turcă — acărora păgânătate era trimbițată de smeriții călugări bisantini. Dar, amar o păti *Ipsilanti*, și amar sau înșelat, când văduvă brațul lui „*Vladimirescul*“ ridicat asupra lor!?

Cu atât mai puțin aveau Români simpatia și considerare față de apusul catolic — încă din timpul regilor *Carol Robert* și *Ludovic I* (1307—1382) când în statutele și decretele acelor Regi, era înscris ritul oriental de superstițios și gentil. Er în „*Tripartit*:“ Tolerantur pro tempore usque etc. Ma, chiar și *Summul Pontifice* avea idei sinistre despre poporul român cu rit oriental.

Poporul român însă, a stat, cu toate acestea, la el acasă, și nu și-a ales nicăi un punct de gravitate, după disa psalmistului: „*Nu sperați în fi boiilor, de la cari nu e mântuire!*“ Așa a fost poporul român și acesta i-a fost sorrtea! Românismul adecă creștinismul său trece prin trei epoci, forte caracteristice și marcante în istoria sa de civilizație. Ele sunt: *Epoca grecismului și bisantinismului*, alături și *cu epoca slavismului și epoca calvinismului și reformatismului*.

Despre epoca grecismului am vorbit, la acest studiu, de înumai în trecut; am văzut ce rol a jucat în viața poporului român, cu privire la dezvoltarea sa culturală, socială și politică. Tot aceea, ce la făcut pre Român se suferă până la măduă de la acesta epocă — a fost numai și numai alipirea să de „ritul“ acel sublim și majestos, de căt care nu mai este, și pentru care ni-am da astăzi noi și viață, de săr cere — deși odinioară, fie iertatul *Protopop Marcu* din Sătmăr, a fost propus Românilor (gr.-cath?) un proiect de un nou rit bisericesc?!

Epoca slavie este cea mai dăunosă pentru poporul român în genere, și a fost un rău mare pentru limba sa bisericescă, în carea până în diua de astăzi se află cuvinte slavice și apoi prin limba bisericescă — incetătenite și introduse chiar

în limba națională de toate dilele a oprului nostru. — Așa în Ardeal veniră Sași și Calvinii și se apucară se facă cărți românescă, în locul celor slavice, cum au fost *Hircher, Benkner* și *G. Racoți*. Se scie și aceea că în Alba-Iulia a existat o tipografie românescă făcută de *Gabr. Behlen* având de gând se tipărescă în densa *Biblia Românească*. Dar acăsta tipografie să se fi reținut și M. Apafi demandase Superintendentului reformat, lui *Petru Korásznay* se o cere. — E probabil că tipografia acăsta se fi perit la a. 1659 când Turcii și Tatarii aprinseră Alba-Iulia și pre Mureșiu în sus, din mânia mare contra lui G. Racoți, care se opuse voiei sultanului, de a nu da ajutor polonilor,

In epoca slavismului, nu erau numai cărți bisericescă slavice, ci erau chiar și preoți și Episcopii — după cum se spune, că a fost chiar Metropolitul *Sava Brancoriciu*?... Se vede acăsta și din 2 puncte enunțate de Metropolitul (Episcopul?) *Sava* în Sinodul ținut la Alba-Iulia. Așa în pt. I se demână: *Curîndul lui D-deu, care este mai de lipsă creștinilor, și ne înrătaților, să se restescă în limba noastră, românește!* Er în pt. 8. Preotii, cără nu se nevoiesc cu românie, ci tot cu sirbie,... aceia cu un cuvânt să se opreasă de popie!...

Despre epoca calvinismului și reformaționii, ne vom dispensa a scrie mai multe, de căt recomandând celor interesați a cetățenilor multe alte studii facute asupra acestei epoci, *m i cu sémă*:

1. „*Catechismul calvinesc*“ de G. Bariliu,
2. „*Instituții calvine*“ în biserică gr.-cath. de Dr. Grama.
3. „*Coresi, scriitoriu sau tipograf?*“ de N. Sulica în „*Gazeta Transilvaniei*“ pro luniile Septembrie și Octombrie,
4. „*Biserica ortodoxă în luptă cu Protestantismul, în special cu Calvinismul în secolul XVII și cele două sinode din Moldova contra Calvinilor de „Episcopul Melchizedec“*“ studiu de o mare valoare publicat în „*Biserica ortodoxă română*“ a. 1900, 1901, 1902.
5. „*Uniunea bisericescă a Românilor cu Reformații*“ în secolele XVI — XVII. Din Istoria Românilor transilvană, ms. de *Petru Bod*. Publicație în foaia „*Preotul român*“. Nr. 3 și segea a. 1884 de Dr. Greg. Silasi.

S. P. Simonu.

Când te văd...

*Când te văd, cînd „romane“
Cu pleopele-ți în jos —
Cum 'mă placă, căci singurică
Ești romanul, meu frumos!*

*Eră cînd ceteșcă în ochi-mă
Al inimii mele vrut;
Atunci, ángerule, dulce
Te-aș sorbi într'un sărut.*

*Când te văd, la „poesia“
Dîmbind rar și-nchetisor,
Te iubesc, dragă Maria
Poesia, și-al meu dor!*

Viorescu.

La un bal nocturn — mascat.

— In Carneval. —

Era in carneval, la un bal mascat.

Musica intona un „*vals fantastic*.“

Părechî pătimășe saltau prin sala mare de dans, decorată frumos.

— Ce jucător expert esti — dise-o damă ce purta un costum pepita cătră jucătorul ei.

— Chiar din contra frumosa mea necunoscută, îi respunse el.

— Ridic de mine?

— O, nu. Mă jur! Vorbesc sincer.

— Tu vorbesc sincer? Nu-ți cred.

— Cu ce pot se-ți dovedesc, ca se te conving?

— Mă tem că er mă voi înșela...

— Ah! cum se înțeleg aceasta?

— Nu pot se spui acum... E lung romanul vieții mele.

— Maș simți forțe fericit, dacă vei avea bunătate a mi-povesti. Eu încă sunt un instrument a sorții fatale.

Musica înceta.

Brăț de brăț se preumbław prin sala.

— Nui răsa, că acumă mă vei satisface rugării? dise el.

— Bucurósă... Am iubit până la nebunie o ființă ingrată, care n'a fost demnă de iubirea mea.

— Ah! sărtea egal ne-a persecutat.

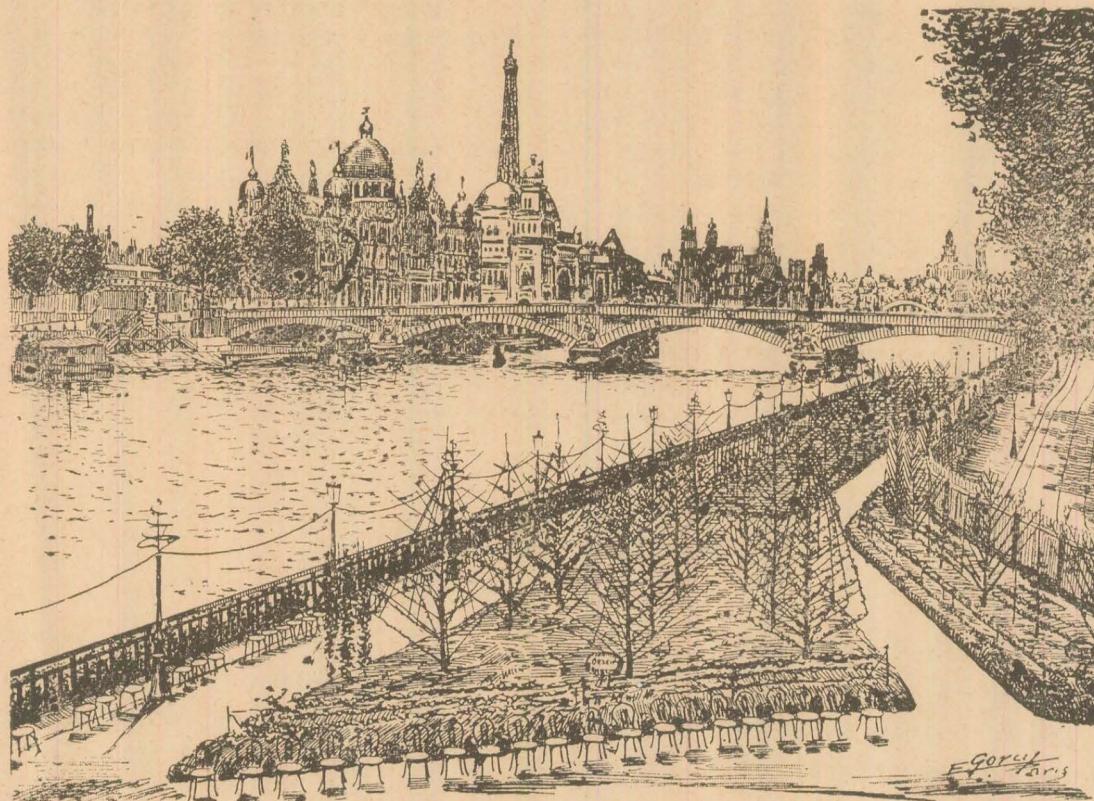
— Ce dici?

— Si eu frumosa mea necunoscută, mi-am jertfit viața, mi-am jertfit viitorul, pentru o ființă cochetă, ingrată.

— Ce destin fatal avem ambiț. Dar se trec la obiect. La prima întâlnire ce am avut cu el, mi-au declarat amor, jurând că mă iubesc până la nebunie, că numai eu l'pot face fericit. Voca lui dulce și blajină a avut efect, căci inima mea din acel moment, începu se bată, pentru el. După un timp scurt ne am logodit.

— Ah! măritată... Sunt nimicit!

— Acum sun liberă — deja ea îngrobă. În urma pur-

Pe marginea Senei la Paris.

tării dure a fostului meu bărbat, l'am părăsit, și am cerut divorțiu.

— Mă redai viață furumosa mea Odaliscă. Te rog continuă.

— Am gândit că voiu fi fericită. Amar înse m'am înșelat. Bărbatul meu, după ce mă jucă în cărții Zestrea, deveni grob și dur față de mine...

— Mișelul o întrerupse el.

— Ah! când mă aduc aminte, cât de mult am suferit, mă îngrozesc... Ce cugetă, năoptea întrăgă juca cărții, și dimineață, când venea acasă, cu față însiorătoare, galbenă ca a unui mort, nimicea tot ce îi cădea în cale, mă insulta într-un mod dejoseritoriu...

— Miserabilul! o întrerupsă el din nou.

— Plângem diua și năoptea întreagă, mă rugam lui Dumnezeu, ca se mă imbunătățească sărtea nefericită. Pe iubirea mea sinceră, l'conjuram, ca se abdică de viațai desfrânată, el înse-

atunci devinea și mai furios, și ah!... nu... pot... se... și... spuiu...

Abia sfârși.

Voca era sacă, fără de nici un timbru.

— Continuă, continuă reula el tragic.

— Mă îngrozesc...

— Te rog, te conjur...

— Dicea că numai eu sunt cauza, și sunt infidelă, că tratez amor secret... Ce insultă insuportabilă, sermana de mine, nu făceam nică un paș afară din casă...

— Scumpă necunoscută, ironia sorții egal ne-a fost dușmană. Dacă mă vei permite, l'voiu spune și eu romanul vieții mele.

— Te rog...

— Iubeam o copilă, care părea atât de nevinovată și de

simplă. Am gândit că voiu fi fericit cu ea. Am luato de soție. Înse și eu mam înșelat. Abia trecu o lună după logodnă, și ea fără de a-mă spune ceva, și procura pe contul meu, toatele și pălării grozav de scumpe.

— Ce risipitorie a putut fi — dise ea.

— Dîua întreagă nu lueră nimic. În tot momentul era la ferestră cochetând eu ofișirii, căci din nenorocire visa-avis de locuința noastră era o cafenea. Când lipseam de acasă îi invita la ojina. — Cuget că am spus destul...

— Ce faptă dojenitore pentru o femeie cu bărbat dise ea de nou.

— Tôte rugămintele mele au fost zidarnice. Ea nu lúa nimic în considerare. În urmă, dându-i o sumă de bană, de să nu am căpătat cu ea nică o zestre, am fost silit să-o trimite părinților ei, cerând divorțul.

Cadrilul prim se signalisa.

— Sperez că nu esti angajată? dise el, stringându-mâna.

— Nu, înse deoarece cadrilul nu-l joc bucurosă, mă pare fără rău că te corfez...

— Atunci mergem în cafenea?

Peste câteva minute ocupără loc la o masă, în cafenea.

— Ce pot se procur? se adresa el, cătră în pepita.

— Eu beu șampanie.

— Fără corect.

După ce șampania li-se servi, el, uitându-se la orologiu dise:

— Nu lipsesc mult din 12 ore. Te rog se ne luăm mascele.

— Aceasta nu o fac.

— Cât ești de tirană.

— Eu?

— Da, căci mă torturezi.

— Glumesc?

— Serios vorbesc — dise el golind un pahar de șampanie până în fund... Vócea dulce și blăjină, ca a unei privighiotori ma fermecat... Voesc se văd acei ochi, ce par să fi angeresci, se văd aceea guriță mică, cu buzele ei roșii, ca căp-

șunile, se văd acei dinți albi ca cristalul, se văd aceea față răpitore, frumosă ca o rosă îmbobociată, se văd acele sprincene, rotunde ca prisontul ceriului, se văd acel par, moale ca mătasa... Nu, nu mai resista, nu-mă denega justa rugare, nu aduce senzația de mórte asupra mea, căci te iubesc, te iubesc până la nebunie.

— Mă iubesc fară de a-mă să văd față? dise ea cu modestie.

— Da, te iubesc, să jur. Vócea-ți divină, cu care natura te-a înzestrat, mă fermecat, mă luat mințile. Ah! spunem, spunem inger adorat, că și tu mă iubesc...

— O simțire necunoscută circulează în mine... Inimamă bate într-un mod necunoscut... Nu știu e numai un vis înșelătoriu ce aud?

— Nu e vis — dise el, luându-mă și stringând-o cu foc o acoperi cu sărutări ferbinți, pline de aur.

— Dacă întradevăr nu e vis, află, că și eu te iubesc, continuă ea.

— Ah! nu știi cuvinte se-ți spui căt sunt de fericit... Er acum mascele jos... Mă permisi?

— Șe că cum? Ambiție luăm deodată. Eu pe a ta, tu pe a mea.

— O! domne, se nu înebunesc de atâtă fericire. — După ce-ști luară mascele, ca tresniș se uitau unul la altul.

— Miserabilo! dise el furios.

— Miserabile! Continua ea și mai furiosă.

Musica intona un vals fantastic. Părechii pătimășe saltau prin sala mare de dans, decorată frumos.

Ei încă dansau.

Nu se uitau unul la altul.

— Ce absurditate!... Infama, după dece ană se o revăd, și încă se-i declar amor — dise el cu amărăciune.

— Ce fatalitate!... Nam cugetă că ne vom mai revedea. Mișelul iam spus că îl iubesc — dise ea cu vră.

Alex. Tințariu.

Doru meu.

*Mie dor, se te-ntâlnesc, mergend
La apă cu cofița, —
Er eu se-ți sărut oftând,
Obrazii și gurița!...*

*Mi-e dor, mie dor și er mie dor,
Se-ajung, ce eu aş vrea:
Se-ți dic, „muiere“ și odor!
Se-ți dic soția mea!*

Viorescu.

Amintiri din Basarabia.

Ce zurbagie mă pare lumea astă!... Ah!... Domne!... Când mă găndesc la viața unui om; ea nu-e decât o luptă?... O luptă pentru existență, o luptă misericordă, căci omul luptă în continuu, pentru așa căstiga cele necesare vieții... Cu toate acestea, natura nu-lăsat liber, de-a se conduce singur; adică fie-care popor după ideile sale. *Ați e liber, măne subjugat de statul doritor de-aș mări hotările și de-a 'nghili pe cele mai mici popore...* Dicând: că trăiesc la voia intimplării, ne scăind că mai trăiesc pe pămînt. Prin urmare, ar trebui supusă, trebuie să fie prefăcuți în sclavi, pentru ai putea exila, în S. și de-a putea se-și populeze deserturile vaste ale Rușiei; er în locul lor, se aducă pe altă parte, care sunt deja rușii picăti de-și la început au făcut parte din, cine scie ce popor?... Mă aduc aminte a deca vîrstă de șase ani... acesti muscali mău luat aproape, fără scirea mamei, ei mai mult mău răpit de la sinul ei, unde am stat cele mai fericite clipe. În August, am fost împreună la primăria comunei H... fiind că nea incunoscințat D-l primar; aici se află, invățătorul, preotul și căță-va cetăteni, totușt erau Ruși.

— Tata, e întrebăt, ce vîrstă are fiul D-tale?...

— Le răspunde... 6 ani... dar bine, măi tâlhariile!... 6 ani? tot de șase... acum tot de șase, când mai este de săpte?... — Tu vezi bine, că ti-am făcut pe voia ta... l-am lăsat până la acăstă vîrstă; apoi, de... nu mai merge, prea am călcăt legile țării; ne-e frică se nu ne pomenim pe la Siberia „Patria Românilor din Basarabia...“

— D-lor; dar pe D-vosstră, cine îndresnesce, se vă exileze acolo?...

— Ce ai dîs?...

— Nu te întinde mult la vorbă... căci de loc iți facem un proces, de nesupunere legilor și numai decât, vei fi trimis la „Siberia“ în acele pustiuri... unde sălbatici, aceia... te vor mâncă de viu!...

— Am stat afară și am ascultat, con vorbirea... ce reți sunt... Totul s'a sfărtit: vei merge acasă: vei spune femeiei, vei spune copilului; că Imperatul a hotărît să-l facă, un om învățat, pentru poporul Rus... la școală, va fi întreținut de stat, prin urmare tu nu vei avea nicio grija, fi liniștit: Băietul va avea totul necesar pentru școală... și pentru existență...

— Băietul om! plecă, acasă... istorisesc copilului din nou și suspină: El nu scă nimic: Ce judecă el?!!! credea, că acolo va fi tot lângă sinul mamei sale... Din când, în când repeta și el: lasă... lasă-mă, tata! că eu nu mă voi face Rus... nu-mă voi uita limba strămoșescă, nu mă voi închinge la Ruși — ei mă voi închinge la cea mai sf. Icoană, la ahea, la care, mama mă pus de am sărutat-o... Dumineca trecută în biserică: *La Isus Christos* il voi ruga în oră și ce moment se-mi ajute!... In tot timpul, mă voi gândi la D-tă și la frațiorii cei mai mici; din când, în când voi trimite pe mama pe la D-vosstră...

— Hei! copil, ce visătoriu ești?... și tatăl începu a plângere ascunzându-și ochii; lacrimile il năpădiră și fața lui era udă; er el fără nicio grije, și dîse: *Parcă nu ai inimă de Român, ce ești?*... — Eu nu mă duc, ca se nu mai viu vreodată pe aici, din contră... când mi-o fi dor de D-tă fuga, voi veni de-a colo... anume se te văd. La aceste vorbe, tatăl începu a plângere și mai tare, copilul tot nepăsător! Ce scă el de Moscova. Totușt micuțul, din di în di era mai vesel ca 'ntrecut; li se părea părinților un inger ascultător... nu se mai certa cu frațiorii săi: înainte de-a se juca, ei se sărutau... Ce iubire frățescă... ah incurând, are să se despărătă...

— Nu mai lipsea de-acasă nici un moment fără scirea părinților săi, când lipsea, nu'l găsea de căt pe la, Măriora, fica vecinului său, pe la amici, cari erau înscrise pentru școală Moscovită... Acum totul i se pare mai frumos: jocurile cu copii și cu fetele de sama sa, ar fi vrut se nu se mai termine nici odată!...

Ar fi vrut, se stea dile intregi, se nu se mai despărătă de amicii copilăriei sale!... Totul i se pare încantător!... pădurea, Zăvoiul de la mări, unde privighitoarea intona cele mai melodișe cântece ale primăverei, facându-l de-a tătea oră și o

asculte; murmurul Prutului, sălcile pleiose, acum erau pentru miciul Ionel, ce va minunat: Cu cea mai mare placere la veirea sa povestesc tatălui său, de cele petrecerii cu amicii săi și de farmecul naturei!...

— Tatăl scose un suspin adene!...

— Ce sei facă micuțule?... natura le înzestrăză pe toate, le dă cele trebuințioase împodobindu-le din di în di: așa și pe mine drăguțul meu!... „D-deu se te conduce pe calea cea bună și se te ferescă de toate relele, ce-ți vor ești înainte...“ D-deu se le înătăre pe toate și se-ți ajute.

— Mama nu scă nimic: peste căteva dile se audii vorbindu-se prin sat, că vor veni nisice consulii Ruși, ca se adună pe toți copiii, înscrise la școală, și ai împărți pe la căteva orașe din Rusia; er cei din satul H... „vor ieșii toți împreună la Moscova...“

— Mama spuse cele audite tatei; nu dîse nici un cuvînt: înse de-o dată lacrimile il năpădiră și începu a plângere, mama, desesperată, mă luă în brațe, mă sărută și stringându-mă la sinul său repetă nisice vorbe pe care eu nu le mai țin minte; de odată cădu cu mine jos sermana!... mamă!... leșinase; dar eu rideam, credeam, că se jocă cu mine... îi las bocindu-se și plec se mai întî văd amicii copilăriei mele: sara veni târziu, m'asceptă cu masa gata. Când intră în casă, le dau „*Bună sara...*“ mă sărută pe rând și sed la masă între denești; frații ceialalți strigau: pe ei de ce nu-i sărută?... Ce!... numai pe mine; cine sunt eu?... și începu a plângere...

In sfârșit ora se apropie; cu toate că m'am culcat sara târziu, mă scol de dimineață, imi dau ceva se măne, le sărutai măna și plec iarăși prin sat apoi pe la mări. M'am întâlnit cu toți amicii, ne jucărăm pușin; er după o pausă, ne sărutarăm cu voluptate de iubire, luându-ne „bună ziua...“ ne vom revedea după orele 10. Sosesc un tren, mașina de-departe scote un soer lung și înăbușit, vine-n gară: după ea erau vre'o 20 de vagone, mă uit la ele, o mulțime de copii pe la ferestrele lor, plângându privind la lume și mai ales la cei de pe peronul gărei. Sermani!... mulții repetau suspinând, c'voce tremură: ah!! Domne!!!! Domne!... unde vor se ne ducă. Mai privesc încodată și văd, că mamele lor lipsesc; acum văd că m'am înșelat amarnic!... plec către casă se spun tatei mama, era la bucătărie; tata-mă dîse: se nu-i spua nimic, căcă e așa de slabă în căt pîte se leșine iarăși. Trenul plecă din comuna H... la patru ore sara; în acest timp, așa de scurt eu mă jucau cu frațiorii și cu surorile mele, mă săruntam din când în când, și îi sfătuiam:

„Fii ascultător, iubiți-vă, ca nescă frații.“

Sperarea, ce se năseuse în sufletul meu, că va merge să mama, acum s'a sdrobit. Nu scă, ce-o mai să lucrat până 1 ora de despărțire?... dar când am aflat, m'am boică și eu desul... totul a fost înzădar!...

În ora plecării, se apropie din ce, în ce; un sunet de clopot să aude; anunță sosirea unui tren de la nord și după sosirea sa în gară, trebuie se plecă peste-o oră.

Frații mei, simțiră, că ne vom despărții și după ce-i îmbrățișai de mai multe ori, și sărutai, ah! ultima sărutare fu, c'incepurém totușt a plângere. O tristă măhnire mi-a coperea susțul meu sdrobit, mai ales, că lăsam frații și amicii mei dedinioră și mă găndeam la cei din Moscova, cum trebuie se fac pretinții?... Totul, fu gata, mașina soeră, parcă sunt lacrini de drum, numai ostenește, ce putere mare are?... In acel moment fatal mă găndeam la D-deu, repetând vorbele „*D-deu ajută-mă...*“ Sărutai măna părinților, mă sărutară și ei pe mir și începură a plângere; ca și când aș fi murit!... Mă suui tren, un wagon cu zebrele de fer, ca la cei mai mari criminii sau, cine scă ce arestant aș fi fost eu, cu consolarii meii?... Nu puteam se mai văd pe nimeni. Din nou se aude ūrui mașina-mă pare, că se mișcă 'nețul cu 'nețul, până îs ieșiborul obicinuit: la o cotitură, voi se mai privesc odată satul ce folos!... nimic nu se mai vede, decât gară, și mulțime de lume, pe care'o lăsasem pe peronul gărei, mă găndeau

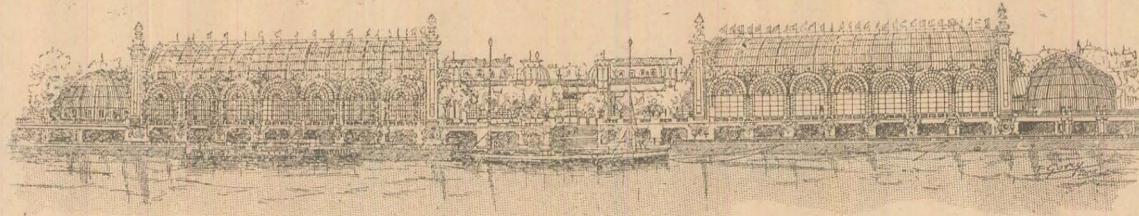
pote se fie și ai mei o acolo?... Indată scoț o batistă roșie din buzunar și încep să flutură cu ea în drepta și în stînga, cei care mă priveau și fiind departe... departe de mine, luară și ei exemplul meu. Aste fluturări de batistă, au fost ultimele mele vorbe cu părinții și cu cei din satul meu natal care, erau sărobiți de durerile despărțirei. La 12 ore, mașina, sbură prin deserturile Rusiei, eră eu departe... departe de-aici, mă gândeam la cele mai fericite zile din copilaria mea!... Acum ajuns printre străini, gândurile triste mă sugrămă și sufletul mă dore amarnic fiind segetat de tirania rusescă!...

— Sunt 2 zile de drum amicilor!... și n'âm ajuns încă la locul hotărât de acesti despoti, cari vor se ne 'nghită limba... „vor, se ne facă Ruși...“ Ah! Dômne de ce nu se mai intorc accele vremuri?!... Vremuri, ascunse în noianurile 'ntunerecule lui, sunt uitate de-atâtea secole. Unii de prin satele, mărginașe, satului meu, iată-i acuști se dau jos pe la gări; aci și sprijonă gardă de soldați Ruși și ieau 'n mijloc și merg cu ei spre oraș, și văd plângând și uitându-se 'napoi. Ce triste mai sunt?... Ah! Dômne! parecă ar fi sosit timpul morților să se întoarcă de la grăpă!... Dar limba Română? — — Nu se mai aude de loc... numai limba Rusă; limba nostră e desprețuită cu totul, nu se mai vorbesce de cât, de convoiul tinerimei, cari peste, călău anii vor deveni Ruși... „După o pauză de 20 minute plecarăm și noi și după 4 ore, iată-ne 'n gara Moscovei: garda ne privesce, ne ieau și ne duce spre oraș... La intrarea nostră în oraș o mulțime de copii R. ne eșiră înainte; toți erau roși la față, ca cele mai frumosе rose, nu sciau, care e causa cu ei începură se facă o mulțime de gesturi tiranice, arătându-ne spre

răsărit o casă 'nvălită, care era acoperită cu tiglă înegită de plăoaia atâtore vîcă, ce s'a scurs până acum!... Apucărăm la dreptă, pe un bulevard umbrit de nișce pomă bătrâni care-și împreună rămurile gărbivite, mi se păreau că rup; rup din cînd, în cînd se andea un scărătăit jalnic, produs de vînt, care bătea aşa de 'ngrozitor, încât arborii se plecau la dréptă și la stânga, parcă stau gata să se ieă la luptă... Încetul, cu 'ncetul, iată-ne la porțile casei noastre unde Rusul își puse gândul se ne pregătescă viitorul nostru; care este atât de periculos pentru noi încât ne 'nghite, curând... O curte de zid, înaltă înșăura casele; eră pe ici colo! o mulțime de tei, salcani, cireși, ulmi și plăopi, cari își înălțau vîrfurile trufașe în sus; eră peste ele, rosteau în sbor o mulțime de pasări, cari-mi erau cu totul necunoscute, din cauza depărtării. Intrărăm în lăuntru iarăși o mulțime de pomă stufoși, cari aruncau o umbră uriașă; eră din distanță, indinstanță, căte-o canapea, pe fiecare se află scris, numele băieților, cari fuseseră conduși de tirania barbară, de-a face se uite totul și de-a preface în Ruși. Ce souvenir! trist!... O mulțime de străde mici pe sub pomă, mergeau până la usă: de unde se vădu inălță esind un om bătrân, c'o barbă uriașă, și nișce plete de păr, cari erau date de la frunte spre ceafă: o mulțime de profesori; nișce figură de meni fără 'nsiorătore pentru mine; ei urmau pe director paș cu paș. Mă gândeam: de acum încolo, ei vor fi pentru mine instructori cei mai tirani, căci ei mă vor face se uit totul...

Sara se apropie...

I. Tigărean.

Palatul Horticulturei la Expoziția din Paris.

Cum se prind ginerii.

— Schiță de petrecere. —

Vinul de colorea gravatului strălucea în pocale, în pipe ardea un tutum aromatic și totuș, D-elu seie pentrue, nu ne simteam bine.

Se înțelege, de altădată D-l Cristache, aşa între pocale, află celea mai reușite anecdotă, dar acum era într-o dispoziție de tot melancolică. Trebuia se-i scoț cu cleștele vorba din gură. Căteodată arunca numai căte-o reflecție rece, plină de amărăciune:

— Nu plătesc lumea asta o ceapă degerată!

— Omul sărac e al doilea drac!

— Toți sunt mișei!

Noi doi totuș facem excepție! iți disem zimbind.

— Am vorbit despre tineri! Despre fiori! Toți îs mișei!

Toți tălahi!

Mânos goli un păhar de vin, ca și când ar fi voit să-și învece năcazul. Apoi continua în ton mai linisit.

— Se căi flămândi umblă în casa mea. Tin tinerimea întregului oraș; casa mea e un adeverat restaurant, despre fete dic că's drăguțe și plăcute, mulțimea de perde-vară le face curte nesfărșit, le jocă de neinchipuit, trimit flăcări peste floră, serenări (asta mai merge), dar... dar de căsătoriă nicăi vorbă!

Inbătrânesc toate trei pe capul meu! Nu-i scandal? Îmă prăpădesc tot, fără că se-mă iee barem o fată de nevastă! Astă totuș e obrăznicie! Nu e aşa pretine?

— Hm, bătrânușe, în diua de așa e greu se te măriș fară zestre! De ai avea banii cat de puțini! Sau barăm se crede că ai!

— Mă! Strigă D-l Cristache voios, am o idee!

— S'auđim!

— Fetele se vor mărita!

— Dacă le vor lua, la totă întimplarea.

— Le vor lua! și tie 'o pot multămă!

Mi-ai făcut lumină în creră. Ii fac se credă că sum bogat! Ii prind! Un plan sublim!

In general nu l'am ținut sublim de loc. Pentru că omeni nu cred aşa ușor. Mai ales cei ce voiesc să se căsătorescă. Sunt vulpișirete D-lor!

— Eu voi fi și mai şiret! Ca și când mi-ar fi în mâna cei trei gineri! „Tout le trois!“ Joc sigur.

Am zimbit vădind entuziasmul D-lui Cristache și tot planul nu l'am luat în serios. Precum nu l'au luat nicăi fetele în serios, la 'nceput!

— Se facă se credă, Tată că D-ta esci bogat? E greu! Dureje toți sciu, toți sunt în curat cu starea nostră materială. Salariul D-tale e un secret public și de altundeva de unde ai căștiga banii?

— Vă rețin mărita! Punctum!!! Totul trebuie făcut numai cu minte drăguțelor.

Drăguțele șopoteau între ele și sau unit tóte în aceea, că: Tata începe să perde mintea.

- Dar ve-ți sci voi ținea secretul?
- Ca mormântul.
- Atunci ascultați!

Fetele pote au aflat de bun planul fiindcă între risete voiose, îl îmbrățișau, îl sărutau de abia stăpânându-și bucuria.

— Tata dragă! Ești cel mai cu minte tată de pe întreg rotogolul pământului!

— Mane mă duc la notariul public! S'a și dus. Notariul public, care în parantez fie șis, era falnic de minciună și de vorbe găle în orășelul acela, — îl asculta pe D-l Cristache cu cea mai mare mirare.

— Mă, Cristache, vrei se-ți faci testamentul? Vorbesc serios? Dar pentru D-deu, cum vrei tu se faci testament, dör...

— Dör afară de salar n'ai nimic. Așa e că asta ai vrut s'o dică? întrebă D-l Cristache surind.

- Așa șise D-l notariu turburat.

— Cu tóte acestea am despre ce face testament. Dar scii mie nu-mă place se mă fălesc. Apoi ți și spre greutate, dacă sciu ómeni că ai bani! Dar în urmă trebuie se te găndesc și la mórte. Ascultă numai te rog...

Domnul Cristache scósă din busunar o hârtie și începu se cetească.

— 50 de acțiuni per 200 fiorini dela fabrica de întăreală din Fiume, N-ri 81150—81200. Dela Cassa de păstrare „Căpătină“ 10 acțiuni... și aşa mai departe.

- Notariul public rămasă mut de mirare.

- Tu așa stai? Ne mai audiu! De nime!

- Sei, am făcut o speculație buniciacă la bursă!

— Și de ce se faci testament? Poți împărți acțiile și așa. D-l Cristache se lovi peste frunte.

— Vedî la asta nici nu m'am gândit! Cum ișt perde omul capu, când îl ajunge puțin noroc.

„Buciumul“ local, în numărul din urmă, publică la locul prins între nouățăți, că pre D-l Cristache cetățean de frunte al orașului l'a ajuns un noroc ne mai audiu... Folosindu-se în telefesce de stările financiare a căstigat o avere aproape de un milion...

Notariul public în aceeași zi dimineață alergă cu față îngrijată la D-l Cristache:

- Jur, că nam spus numai nevestei mele.

D-l Cristache îl dojeni bland, apoi îi arăta dechirățunea, pe care o și trimise foit, în care desminte scirea publicată despre el.

— Nu mă pot espune, ca se mă omoră pentru câteva sute de fiorini.

După o lună s'a prezentat primul pețitor. Apoi frumos, pe rînd, al doilea și al treilea.

- D-l Cristache le-a spus la toții:

— Eu nu pot da fetiș mele nimic! Nici dic că după mórte nu veți erezi ceva, dar acum nimic: —

Tinerii au declarat sărbătoresc, că lor le trebuie domnișoare; nu reflecteză la zestre.

— Döră, döră îl va lovi pe bătrân binefăcatoreea gută diceau în sine și atunci vom avea bani.

Guta binefăcatoreea întărdie mereu cu tóte că ginerii beau desprăți eu bătrânu, că döră, döră se va întimpla ceva.

Numai căt D-l Cristache e tare și astădi și: Fetele sau măritat, punctum!...

Trad. de **Porumbel.**

SCIRI MĚRUNTE.

Cursurile pentru ucenici în București se vor începe la 15 Octombrie ora 8 sara și se vor continua în fie-care Lună, Marți și Vineri între orele 8—10 sara.

— **Vifore pe mare.** Pe Marea-de-nord s'a prăpădit în săptămâna trecută, când eu viforul, care a ținut câteva dile, 40 de corăbi. Chiar și în portul dela Hamburg au naufragiat 13.

Baterea monetelor. Până acum s'au bătut 3 mil. 840.630 bucăți de 5 cor., 60 mil. de 1 cor., 54 mil. pieze de 20 bani, 72 mil., pieze de 10 bani. 26 mil. 399 693 pieze de 2 bani 59 mil. 409.443 pieze de un ban.

Atentat asupra unui preot In 23 Octombrie s'a întimplat un atentat în catedrala Sf. Stefan din Viena. Un preot slugă tocmai la altar, când de-odată un domn s'a aruncat asupra lui și a început să-l sugrume. Atentatorul era profesorul pensionar, Dr. Arndt, care sufere de mânia persecuției. Cu mare greutate au putut ómeni din biserică să-l scape pe preot din mâinile nebunului.

Postă cu vapor. De căte-va dile trei furgone cu vapor (marfă automobile) sunt intrăbuințate de cătră direcțunea postelor pentru adunarea în Paris a scisorilor din cutii. Încurînd tot serviciul se face va cu asemenea automobile.

Deslegări de găcituri.

Găcitura de sach de Aneta Vlas din numărul trecut e:

Rămăi dară sănătosă,
Iți dic și mă due.
Adio a mea frumosă,
De dor mă usuc.
Găndescă dar la mine,
Și nu mă uita!
Căci eu vai penru tine
În veci voiua ofta!
Tu pleci de lângă mine,
Te simulgi din al meu brăt
Când eu de lângă tine,

Nu pot se mă despărții.
Adio, dar iubite!
Te rog nu mă uita!
Adio al meu dorite!
Că-ți jur voi fi a ta!

A deslegato bine: Dómnele și D-sorele: Lucreția Mathe Chiraleș; Roza Lobonțiu, Alba-Iulia; Turcsa, Mimi Căpian Gherla; Emilia și Alesandrina Nicolescu, Mesterhára; Aurelia Tămaș, Erdőd.

Domnii: Th. A. Bogdan inv. Bistrița; Ioan Pampu inv. Alba-Iulia; Ioan Micu inv. Dragomér Falva; Nic. Coroiu Ponoreanul preot, Ponorel; Aurel B. Gajia stud. filosof, Clușiu; Simeon Căpian Gherla.

POSTA * * *

* * * REDACȚIUNEI.

D-le care te-ai mutat sub nr. 19 în Brașov te rugă să ne scrii și numele deoarece ai uitat să te subscrii și nu-ți putem satisface cererei.

Domnii abonenți cari încă nu și-au achitat abonamentul pe semestru II, precum și Domnii restanțieră de pe semestrul I, sunt rugați să binevoiască cu întorcerea postei a și-l achita.